

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu Örneğinde Elektronik Devlet Uygulamaları

Kadir Aktaş*

1. Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) gelişmeler tüm toplumları etkiliyor ve değiştiriyor. Bu değişimden kaçmak ya da değişimi yok saymak mümkün değil. İnternet örneğinde somutlanan bu değişim bireyleri ve kurumları davranış kalıplarını gözden geçirmeye zorlarken, tüm toplumun üst kurumu olan devletin de bu değişimi kavraması, toplum yararına kullanması ve gerektiğinde yönlendirmesi gerekiyor.

Günümüz toplumu bilgi toplumu, günümüz devleti ise bilgi devletidir. Sayısal çağ içerisinde yerini almak isteyen devletler, bugünün ve geleceğin yönetiminin “elektronik devlet” (e-devlet) anlayışı ve uygulamalarından geçtiğini vurgulamaktadırlar. Bu bakış açısından yola çıkılarak, kamu yönetiminin yeniden yapılanması, yerel yönetimlerin etkin ve verimli çalışması, bürokrasinin azalması, devlet yönetiminin şeffaflaşması, işlemlerin hızlı ve standart halde yapılması vb. konularda ‘e-devlet’ oluşumunun büyük katkısı olduğu belirtilmekte ve e-devlet alanında sürekli yatırım yapılmaktadır. E-devlet

* TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, Yasama Uzmanı.
E Posta:

yatırımlarının bir kısmını da demokrasi uygulamaları çerçevesinde görmekteyiz.

Vatandaşların katılımı temsili demokrasinin eksiklerini giderecekse de katılımın salt e-devlete geçişle birlikte kendiliğinden ortaya çıkacağını beklemek yanlış olacaktır. Zira kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarını halka açacak sistemleri kurmuş olmaları yetmez. Gerek bu kurumların yönetici ve çalışanlarında, gerekse kurumların sundukları hizmetlerden yararlanmakta olanlarda istek, ilgi, bilgi anlamında bir kültürün yaygınlaşmış olması gerekmektedir. Esasen bu kültür var olduğu takdirde, BİT olanakları olmadan da bir ölçüde katılımcılık sağlanabilir.

E-demokrasi kavramı doktrinde daha çok yasama faaliyetinin kural koyma işleviyle bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Hâlbuki yasama çalışmaları kural koyma işlevinin yanında denetim işlevini de içermektedir. Yasama organlarınınca yapılan bu denetim çoğu zaman re'sen veya siyasi organların talebi üzerine gelişirken bazen de vatandaşların katılımıyla tetiklenmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bunun en çarpıcı örnekleridir. Meclisin bu organlarının etkinliği büyük ölçüde vatandaşların katılımlarına bağlı şekillenmektedir. İşte bu noktada elektronik demokrasinin (e-demokrasinin) sunduğu imkânlar bu organlar için yaşamsal önem taşıyabilmektedir.

Bu çalışmada e-demokrasi ve unsurları olan tele ve siber-demokrasi kavramlarına kısaca değinildikten sonra TBMM Dilekçe Komisyonunun elektronik ortamda sunduğu hizmet ve faaliyetler ve bu Komisyonun bilişim altyapısı, mevzuattaki hükümler de dikkate alınarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada daha çok yerinde inceleme ve gözlemleme tekniği kullanılmış ve işin kullanıcısı ve uzmanlarından şifahi bilgi alınmıştır. Çalışmanın genel amacı ise TBMM'nin bilgi iletişim teknolojilerini kullanmada geldiği duruma ışık tutmaktır.

2. Elektronik Demokrasi

2.1. Genel Olarak

'E-demokrasi' henüz oluşum aşamasında olan bilgi-haberleşme toplumu bünyesinde siyasal sistemlerin modernleşmesi ve demokratikleşmesi üzerinde yapılan değerlendirmede sihirli bir ifade olarak gündeme gelmektedir. E-demokrasi konsepti, her şeyden önce bilgisayar ağları yardımı ile politik katılım ve bunun yanında demokratik politik sistemi güçlendirme teorileri üzerinde kurulmaktadır.¹

E-demokrasi kavramının kökeni, iletişim teknolojilerinin öncüsü olarak kabul edilen telgrafa kadar uzansa ve her yeni teknolojinin demokratik katılıma katkısı tartışılrsa da internetle birlikte bu tartışmalarda sözü edilen beklentilerin bir kısmı gündelik siyasal alanın içine dâhil olmuştur.

Yeni teknolojiler vatandaşın siyasal konularda daha bilgili ve ilgili olmalarının sağlanmasında bir fırsat olarak görülmektedir. İnternet ise interaktif teknolojik niteliği sebebi ile doğrudan demokrasi tartışmalarının merkezinde yer almaktadır. Elektronik ağların yeterince gelişmesi kamuoyunu oluşturan tek tek birey fikirlerinin hızlı bir biçimde ifade edilmesinde kolaylık sağlamaktadır.²

2.2. Tele-demokrasi

Tele-demokrasi kavramı ile ifade edilen halkın elektronik etkileşim ağıyla kamusal politikalar hakkında bilgi alması, bu politikalar hakkında temsilcileriyle tartışabilmesi ve ortaya çıkan görüşünün uygulanması için oylamaya katılmasıdır. Tüm bunlar elektronik ortamda televizyon ve telefon gibi araçlarla yapıldığı için bu etkileşim ağıyla yasama faaliyetine katılım tele-demokrasi olarak adlandırılmaktadır.³

¹ M. Emin Ruhi, *Doğrudan Demokrasi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 159.

² Rob Morse, Michelle Hodges, "E-Voting and Democracy: Past, present and future is e-voting apossibility" Law Technology, Washington, 2002, s. 3.

³ M. Emin Ruhi, a.g.e. s. 162.

Grossman'a göre ABD'deki politik değişiklikler ilke olarak iki gelişme dolayısıyla gerçekleşmektedir. Birincisi tüm vatandaşların politik eşitliğinin sağlanmasını amaçlayan iki yüz yıllık mücadele; ikincisi ise telefon, TV, uydu ve kişisel bilgisayarlar gibi yeni iletişim araçlarının ve medya kollarının artarak gelişimidir.⁴

90'lı yılların başı tele-demokrasinin rönesansı olmuştur. 1992 seçimlerinde ABD başkan adayı olan Ross Perot seçim programının bir parçası olarak, televizyonla elektronik kasaba toplantıları fikrini genel tartışmalarda başarıyla kullanmış ve bu başarısıyla, ABD tarihinde Demokrat ve Cumhuriyetçi parti adayı olmadan en yüksek oy alan başkan adayı olmuştur.

Ülkemizde de 80'li ve 90' lı yıllarda en etkili siyaset ve propaganda aracının televizyon olduğunu görmekteyiz. Tele-demokrasi adına önemli bir gelişme ise TBMM TV'nin 1995 yılı itibariyle yayın hayatına başlamasıyla yaşanmıştır. Böylece, geniş halk kesimlerinin zamanlı olarak Meclis faaliyetlerini takip edebilmeleri bakımından önemli bir adım atılmıştır.⁵

Dünyanın bugüne kadar gördüğü en pahalı ve yoğun dijital iletişim araçlarının kullanıldığı 2008 Amerikan seçimi ise artık televizyondan bilgisayar odaklı bir gelişimi ortaya koymuştur. Barak Obama'nın seçim zaferinin altındaki etkenlerden biri de internet aracılığıyla geniş halk kesimleriyle interaktif ilişkiye girebilmesi ve bu yeni teknolojiyi etkin kullanmasıdır.

2.3. Siber-demokrasi

Siber-demokrasi demokratik katılımın yine elektronik teknoloji aracılığıyla internet ve usenet ağları kullanılarak gerçekleştirilmesi, diğer bir deyişle internetin sağladığı olanakların demokratik katılım yönünde kullanılmasını ifade etmektedir. Siber-demokrasi kavramı da tele-demokrasi gibi sadece bir oylama sistemini anlatmamaktadır.⁶

⁴ K. Lawrence, Grossman, *The Electronic Republic*, Viking Penguin Books, Newyork, 1995, s. 1995.

⁵ TBMM TV hakkında geniş bilgi için bkz. Ayşe Asker, *Türkiye'nin Teledemokrasisi (TBMM TV'nin İncelenmesi)*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti BAŞ-HAŞ Yayını.

⁶ Olgun Akbulut, *Doğrudan Demokrasi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) , İÜSBE, 2001, s. 62.

Belirtelim ki demokratik katılım açısından internetin kullanımı televizyon ve telefon kullanımının ötesinde bir yenilik teşkil etmektedir. Tele-demokrasi köklerini televizyondaki tartışmalarda bulurken, siber-demokrasi usenet, bitnet, fidonet, internet gibi büyük bilgisayar ağlarının mevcudiyetine dayanmaktadır.⁷

Siber-demokrasinin araçları web siteleri, elektronik posta ve elektronik imza olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu kurumları işyerlerine dair bilgileri ücretsiz olarak kendi web siteleri aracılığıyla internet kullanıcılarına sunduklarında, demokratik katılım için gerekli olan bilgi edinmeyi de kolaylaştırmış olmaktadır. Ülkemizde de son yıllarda internet teknolojisi, demokrasiye hizmet ettiği gibi e-muhtıra gibi demokrasiyle bağdaşmayan bildirimlere de konu olmuştur.

Gerekli bilgi edinildiğinde internetin doğrudan demokrasi için sağladığı ikinci aracı olan elektronik posta devreye girmektedir. Elektronik posta öylesine bir iletişim kolaylığı sağlamaktadır ki yurttaşlar birkaç saniye içinde talep ve şikâyetlerini, kamu politikaları ve tartışılmakta olan yasa taslakları hakkındaki görüşlerini temsilcilerine iletebilmektedirler. Her hangi bir vatandaş evindeki bilgisayarın başına geçerek çok kısa bir sürede politik aktörlerle iletişim kurabilmektedir.⁸

İnternet dünyasının sunduğu üçüncü bir imkân elektronik imzadır. Elektronik imza yöntemiyle her vatandaş mükerrer oy gibi yollara girilmeden birkaç saniyelik bir işlemle gerekli bilgiyi aktarabilmektedir.⁹

3. TBMM Dilekçe Komisyonunda Elektronik Devlet Uygulamaları

3.1. Genel Olarak

Ülkemizde e-devlet uygulamalarının gelişmesine paralel olarak TBMM'nin de idari ve yasamaya ilişkin birimlerinde e-devlet uygulaması yaygınlaşmıştır.

⁷ M. Emin Ruhi, a.g.e., s. 185.

⁸ a.g.e. s. 68.

⁹ a.g.e. s. 69.

Bunlardan yasamaya ilişkin iş, işlem ve aktörlerin konu edildiği, yasama birimlerinde kullanılan sistemlerin başlıcaları şunlardır:

1. Milletvekilleri Bilgi Sistemi
2. Evrak Bilgi Sistemi
3. Tasarı-Teklif Bilgi Sistemi
4. Milletvekili Devamsızlık Bilgi Sistemi
5. Kanunlar ve Kararlar Bilgi Sistemi
6. Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü Bilgi Sistemi ve Portalı
7. Araştırma Merkezi Müdürlüğü Bilgi Sistemi ve Portalı
8. Denetim İşlemleri Bilgi Sistemi
9. Mevzuat Bilgi Sistemi
10. Kütüphane Müdürlüğü Gazete Dokümantasyonu ve Dergi Dokümantasyonu Uygulamaları
11. Kütüphane Müdürlüğü Taranmış Gazete Haberleri ve Kitap Satın Alma Uygulamaları
12. Kütüphane Müdürlüğü Tutanak Dokümantasyonu Uygulaması
13. Kütüphane Müdürlüğü Kitap Katalog ve Ödünç Verme ile Konu Başlıkları Uygulamaları
14. Genel Kurul Tutanakları Bilgi Sistemi
15. İnsan Hakları İnceleme (İHİ) Komisyonu Bilgi Sistemi ve Portalı
16. Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) Komisyonu Bilgi Sistemi
17. Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Bilgi Sistemi ve Portalı
18. Dilekçe Komisyonu Bilgi Sistemi ve Portalı

Bu bölümde, Dilekçe Komisyonunun kullandığı elektronik devlet uygulamaları, örneklem alınarak incelenmiştir. Bu şekilde TBMM'nin BİT kullanımında geldiği duruma ışık tutulmuştur.

3.2. Dilekçe Komisyonunun Çalışmalarının Niteliği ve İşlevi

Dilekçe Komisyonu aracılığıyla yapılan çalışma, TBMM'ye doğrudan ulaşılan talep ve şikâyet konularının önce Meclisin kendi üyelerinden müteşekkil bir komisyonu marifetiyle incelenmesi, alınan kararların muhatap idareler tarafından uygulanmasının gözetilmesi ve gerekli görülen başvuruların Meclis Genel Kurulunda görüşülerek bir karara bağlaması faaliyetini içerir.¹⁰

Mazlum duruma düşen kişilerin devletin en üstün makamına başvurabilmelerinin oluşturacağı moral değeri, Komisyonun öncelikli işlevi olarak görmek gerekir. Komisyonun en önemli işlevi ise idarenin ve yürütmenin işlemlerinin yerindelik ve hukukilik bakımından denetlenmesidir. Bu niteliğiyle yapılan işlem siyasi denetimin bir parçasıdır.

Komisyon çalışmaları ve verileri yasal düzenleme hazırlıklarını başlatabilmektedir.¹¹ Komisyon kendince önemli gördüğü ve toplumsal boyutu olan yasal düzenleme konularını diğer yasama birimleriyle paylaşmaktadır. Komisyon, farklı konulara ve kişilere ilişkin dilekçelerin oluşturduğu tarihi hafızasıyla, toplum bilimcilerin araştırmalarına veri olacak tam bir sosyal laboratuvarıdır.

Komisyonun bir başka işlevi ise yaptığı çalışmalarla Meclisin diğer siyasi denetim yollarını tetikleyebilmesidir. Bu çerçevede gelen başvurular gensoru, Meclis araştırması hatta Meclis soruşturması gibi diğer siyasi denetim mekanizmalarına zemin hazırlayabilmektedir.

3.3. Başvuru Usulünde E-Devlet Uygulaması

Anayasanın dilekçe hakkını düzenleyen 74 üncü maddesinde,

Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri

¹⁰ Kadir Aktaş, "Meclis Denetim Yollarından Dilekçe Komisyonu", Meclis Bülteni, S.127, Haziran 2006. s. 40.

¹¹ Örnek karar için, bkz. Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararları, 22. Dönem, 11, 13, 14, 16, 30 numaralı kararları. <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/dilekce/gkdonem22.htm>, E.T. 09/08/2009

hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir...

denilerek '*yazı ile başvuru ilkesi*' benimsenmiştir. Yine 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanununun 3 üncü maddesinde,

Türk vatandaşları kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler...

denilerek bu anayasal ilke vurgulanmıştır. Anayasa Koyucunun bu şekilde bir şekil şartını öngörmesinin amaçlarından biri, bu hakkın ciddi kullanılmasını sağlamak ve yetkili makamların bu hakkın kullanılmasında niteliksiz iş yükü altında zorlanmalarının önüne geçmektir.¹²

Bu hükümler çerçevesinde genel uygulama, kâğıt üzerine yazılı olarak elden ve posta yoluyla başvuruların yapılmasıdır. Ancak yazılı biçimden kasıt mutlaka el yazısı olması değildir. Belirtelim ki memurların ve askerlerin görevleriyle ilgili kişisel ve kurumsal şikâyet ve başvuruları yazılı kayda geçirilmek suretiyle sözlü olarak yapılabilmektedir.¹³

Peki, elektronik başvuru yolları kullanılabilir mi?

3.4. Faks, Telgraf, Telefon ile Başvuru ve Araştırma

Öncelikle faks ve telgraf ile başvuru konusunda yasal bir engel olmadığı ortadadır.¹⁴ Hatta, 3071 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan, 140 sayılı Türk Vatandaşlarının TBMM' ye Dilekçe ile Başvurmaları ve Dilekçelerin İncelenmesi ile Karara Bağlanması ve Düzenlenmesine Dair Kanununun 2 nci maddesinde telgrafla başvurulabileceği açıkça belirtilmiştir. Gerek faksın gerekse telgrafın ispat vasıtası olarak kullanılan belge niteliğinde olması, şekil şartının gözetilmesindeki amaca da uygun düşmektedir.

Komisyon da (son iki dönem itibariyle) faks ile başvuruları kayıt işlemini müteakip inceleme konusu yapmaktadır. Ancak faks için yaptığımız bu

¹² Servet Armağan, s. 171.

¹³ Ömer Anayurt, "1982 Anayasası ve 3071 Sayılı Kanuna Göre Dilekçe Hakkı", İnsan Hakları Yıllığı, C.23-24, Y.2001-2002. s.116-117 s.116.

¹⁴ Aynı yönde görüş için bkz. a.g.e. s.117; Servet Armağan, s.172.

çıkarmı telefon için yapmak pek de mümkün değildir. Çünkü kayda geçmeyen şifahi başvuruların kanuni usul şartı olan yazınlık kuralını karşılamadığı açıktır ve Anayasal güvence altında değildir.¹⁵

Konu itibariyle görev alanı sınırlanmadığı için Komisyona, her türlü başvuru ulaşabilmektedir. Dolayısıyla dilekçeler hakkında değerlendirme yapıp karar vermekle yükümlü Komisyonun, dilekçe konuları hakkında bilgi alması, şikâyet konuları hakkında ilgili idareler nezdinde çözüm üretmeye çalışması ve başvuranlar nezdinde şikâyet konusunu öğrenmesi yaşamsal önemi haizdir. İşte bu noktada telefonla iletişim, Komisyonun çalışmalarına hem pratiklik kazandırmakta, hem de kırtasiyecilikten kaynaklı olumsuzlukları gidermektedir.

Uygulamada, başvurular hakkında -özellikle ilgili idareler nezdinde- Komisyon uzmanlarınca telefonla iletişim yapılmakla birlikte, kurumsallığı yansıtan yaygın bir kullanım bulunmamaktadır. Komisyonun telefonla çalışma konusunda, etkin bir çalışma kültürü oluşturamamasının yanında, telefonda etkili ve Komisyonun saygınlığını yansıtacak şekilde iletişimi sağlayacak sekretarya hizmetinin yetersizliği de bu durumu oluşturmuştur. Kaldı ki Dilekçe Komisyonunun, iletişim kanallarını etkin bir şekilde kullanması, özellikle Avrupa ülkelerinde uygulaması görülen ‘vatandaşın avukatı’, ‘arabulucu’, ‘kamu denetçisi’ gibi misyonları edinmesine de kapı aralayacaktır.

3.5. Elektronik İmza Uygulaması

23/01/2004 tarihinde yürürlüğe giren 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu ile öncelikle elektronik ticaretin gelişmesi ve elektronik imzanın kullanıcılar tarafından benimsenmesi için açık ağ sistemine güven duyulmasının sağlanması hedeflenmiştir. Bu güvenin sağlanabilmesi, taraflar arasında karşılıklı olarak iletilen bilgilerin gizliliğinin ve bütünlüğünün korunması, tarafların kimliklerinin doğruluğunun güvence altına alınmasına ilişkin hukukî düzenlemelerin yapılması ile mümkün olabilecektir. Bu gerçeklikten dolayı anılan

¹⁵ Hilmi Soner Erdoğan, a.g.e., s.116.

Kanunun 4 üncü maddesinde güvenli elektronik imza şartı öngörülmüştür. Madde şu şekildedir:

Güvenli elektronik imza;

- a) Münhasıran imza sahibine bağlı olan,
- b) Sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan güvenli elektronik imza oluşturma aracı ile oluşturulan,
- c) Nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlayan,
- d) İmzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının tespitini sağlayan,

Elektronik imzadır.

Yine Kanunun 5 inci maddesinde güvenli elektronik imzanın hukukî sonucu ve uygulama alanı şu şekilde tanımlanmıştır:

Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur.

Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez.

Hiç şüphesiz ki bu düzenleme ile elektronik imzanın kullanımıyla doğması muhtemel zararların önlenmesi amaçlanmıştır.

İlgili kanunlarda, özel bir merasime bağlanmadığı için güvenli elektronik imzayla Dilekçe Komisyonuna başvurunun yapılması durumunda anayasal güvence altındaki dilekçe hakkının sonuçları doğacaktır.

Karşılaştırmalı uygulamalara baktığımızda elektronik imza ile başvuruların günümüz modern ülke parlamentolarında gittikçe yaygınlaştığını görmekteyiz. Mesela; Alman Anayasasına göre anayasal bir hak olarak düzenlenen parlamentoya başvuru hakkı uygulamasında, Almanya Federal Parlamentosunda 1 Eylül 2005 tarihinde atılan adımlarla, başvuruların Dilekçe Komisyonuna elektronik ortamda da yapabilesinin yolu açılmıştır. Bu yenilik çok kısa süre içerisinde meyvelerini vermiş ve parlamentoya yapılan başvurular

%10 oranında artmıştır.¹⁶ Yine, Avrupa Birliği Parlamentosu İçtüzüğü'nün 192/2. maddesine göre Dilekçe Komisyonu, kabul ettiği dilekçeler için bir elektronik kayıt alanı açmakta ve bu kayıt alanına, diğer vatandaşlar da kendi elektronik imzalarını girerek—dilekçeye—desteklerini belirtebilmektedirler. Aksi talep edilmediği müddetçe de bu dilekçeler kamuya açılmaktadır.¹⁷

Ülkemizde ise henüz Dilekçe Komisyonuna web sayfasından e-imza uygulamasına konu başvuruların alınması için teknik altyapı ve özel başvuru programı oluşturulmamıştır. Tabi ki bu altyapının kurulmasıyla da Komisyona yapılan başvurularda yakın bir zaman içinde ciddi bir artışın olmasını beklemek pek mümkün değildir. Çünkü, Dilekçe Komisyonuna başvuran 'sınırlı bir kişi grubu' değil, 'herkes' dir. Dolayısıyla elektronik imza ile başvurunun yaygınlığı devlet politikalarıyla geniş halk kesimlerinin teknik ve bilgi altyapısının geliştirilmesiyle artacaktır.

3.6. Elektronik Posta ile Başvuru

Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesinde de belirtildiği üzere güvenilir elektronik imza niteliği olmayan başvuruların hukuki sonuç doğurması beklenmemelidir. Uygulamada, Dilekçe Komisyonunun, elektronik posta kutusuna gelen başvuruların çok ciddi bulunması ve asgari şartları karşılaması durumunda—istisnai olarak—işleme aldığı görülmektedir. Ancak elektronik posta olarak gelen başvuruların sorumlu bir şekilde takibi ve inceleme konusu yapılması söz konusu değildir. Çünkü ilgisiz ve ciddiyetten yoksun postaların çokluğu, Komisyonun takibini zorlaştırmaktadır. Kısaca, Komisyon bu şekildeki başvurularda sorumluluk kabul etmemektedir.

¹⁶ Federal Almanya Parlamentosu resmi web sitesi: http://www.bundestag.de/ausschuesse/a02/petitionsrecht_einfuehrung.html (E.T. 30.04.2008).

¹⁷ Hilmi Soner Erdoğan, "Türkiyede Dilekçe Hakkı ve TBMM Dilekçe Komisyonu" Yayınlanmamış Tez, Ankara, 2007,s.56

3.7. Kararların Bildiriminde E-Devlet Uygulaması

Anayasanın 74/2. maddesinde “Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.” denilmiştir. Bu hükme paralel olarak İçtüzüğü’nün 116 ncı maddesinde, kesinleşen Dilekçe Komisyonu Başkanlık Divanı kararlarının yazılı olarak bildirileceği; yine 119 uncu maddesinde kesinleşen Komisyon kararlarının ise dilekçe sahiplerine ve ilgili bakanlıklara bildirileceği belirtilmiştir. Kısaca, dilekçe hakkının kullanılması; talep ve şikâyet konusunu inceleme ve yapılan inceleme sonucu verilen kararın dilekçeye bildirme yükümlülüğü ve edimini doğurduğu gibi, bu bildirim belli bir süre içerisinde gerçekleştirilmesini de gerektirmektedir.¹⁸

Komisyon, uygulamada bu bildirim görevini yazılı metinler halinde elden veya posta yoluyla yerine getirmektedir. Komisyon bu genel uygulamasının yanında edimini elektronik yollarla da yapmaktadır. Web sayfasına konulan sorgu sayfasıyla adı-soyadı ve evrak numarası bilgilerini girerek, kişiler kendi dilekçeleri hakkında verilen karar metinlerine ulaşabilmektedir.

Dilekçe Komisyonunun çalışmalarını elektronik ortama taşımasıyla dilekçiler, Komisyonun çalışmaları ya da başvuruları ile ilgili sonuçları zamanında görebilmektedirler.¹⁹

Komisyon, bildirim ediminde e-posta veya telefon yolunu tercih etmemektedir. Durumun özelliğine göre istisnai olarak bu yollarla da bildirimde bulunduğu olmaktadır. Her halükarda elektronik ortamda yapılan bildirimler yazılı bildirim teyit eden ikincil bir bildirim niteliğindedir. Komisyonun yazılı bildirim edimini yapmaktaki ısrarı ise mevzuattaki bağlayıcı hükümlerin varlığına bağlanmaktadır.

Dilekçe Komisyonunun bildirim yükümlülüğününün 3071 sayılı Kanununun 8. maddesine göre 60 günle sınırlı olduğu düşünüldüğünde elektronik bildirim usullerini geliştirmek, Komisyonun kanuni sorumluluğunu kolaylaştıran bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hiç şüphesiz ki bildirim elektronik

¹⁸ Aynı yönde tespit için bkz; Hilmi Soner Erdoğan, A.g.e., s.116.

¹⁹ Aynı Yönde görüş için bkz; Mesut Aydın : “1982 Anayasası’nda Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne Bireysel Başvuru Hakkı ve Uygulaması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, S.1-2, Haziran-Aralık, 2004,s.308.

ortamda yapılması, zamandan tasarruf ve gereksiz kırtasiyecilikten kaçınma bakımından yerinde bir uygulamadır. Ancak kararların web ortamında yayımlanması kişisel bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılması gibi bir riski de içermektedir. Web üzerinden sorgu basit verilere dayandırılmıştır. Kaldı ki Komisyon bütün kararlarını cetveller halinde toplu olarak bir, iki aylık dönemlerle web'te yayımlamaktadır. Komisyonun bu uygulamasında, kararların ve kişisel bilgilerin yüzeysel yazılmasından dolayı, bahse konu riskin oluşmayacağı ileri sürülebilir. Ancak özellikle bu son uygulama herhangi bir sorgu kıstasına dayanmadığı için kötü niyetli kullanıcılar için sınırlı da olsa kişisel verilere ulaşma potansiyelini taşımaktadır.

3.8. Kararların Milletvekillerine Dağıtımında E-Devlet Uygulaması

İçtüzüğün 116 ncı maddesinde²⁰ Dilekçe Komisyonu Başkanlık Divanının redde ilişkin kararlarının, yine 118 inci maddesinde²¹ Komisyonun esasa ilişkin kararlarının bütün milletvekillerine—itiraz haklarını kullanabilmeleri için—dağıtılacağı belirtilmiştir.

Uygulamada Komisyon bu edimini bir veya iki aylık dönemlerle hazırladığı, toplu karar cetvellerini matbaa ortamında bastırıp, elden dağıtarak yapmaktadır. Mesela, Komisyon 05.11.2008 tarihinde karara bağlanan ve 18.12.2008 tarihinde dağıtımı yapılan 224 adet dilekçeye ilişkin kararlarını bir cetvelde bastırıp dağıtmıştır. Bütün milletvekillerine yapılan bu dağıtım beraberinde, ciddi bir kaynak kullanımına ve kırtasiyeciliğe sebep olmaktadır. Milletvekillerinin gerek iş yoğunluğundan gerekse kararların yetersizliğinden, dağıtılan metinleri çoğunlukla okumadıkları dikkate alındığında, bu dağıtım haklı eleştirilere de sebep olmaktadır.

²⁰ "MADDE 116. –

...

Komisyon Başkanlık Divanı, bu kararlarını bastırır ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtır. Dağıtım tarihinden itibaren onbeş gün içinde itiraz olunmayan Başkanlık Divanı kararları kesinleşir ve durum dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir."

²¹ "MADDE 118. – Komisyon Başkanlık Divanı, Komisyon Genel Kurulunca alınan kararları bastırır, bütün milletvekillerine ve bakanlara dağıtır.

Kararların,—itiraz haklarını kullanabilmeleri için—milletvekillerine dağıtımında elektronik imkânlardan yeterince istifade edildiği söylenemez. Bu konuda İÇTüzükte ‘bastırılır’ ve ‘dağıtım’ kelimeleri vurgulandığından, bastırılarak, elden dağıtım usulünde, Komisyon kendini bağlı olarak kabul etmektedir. Yine bu usulde ısrarda, milletvekillerinin elektronik ortama adaptasyonlarının yeterince sağlanamadığı kaygısı da bulunmaktadır.

Kanaatimizce İÇTüzüğün bu kuralını çağın değişen koşullarına göre yorumlamak gerekir. İÇTüzük Koyucu, bu hükümlerle, milletvekillerinin—itiraz hakkını kullanabilmeleri için—verilen kararlar hakkında gerekli bilgiye ulaşmalarını hedeflemiştir. Elektronik sistemlerin gelişmediği 20. yüzyılın ilk yarısında bu edimin basılı evrağın dağıtımını şeklinde kaleme alınması gayet normaldir. Madde metni, salt lâfzına takılmadan, mantıki ve amaçsal yorumla ele alındığında, elektronik ortamda bu dağıtımın yapılması, kanun çerçevesinde gözetilen bir usul olduğu söylenebilir. Tabi ki İÇTüzükte yapılacak ‘*dağıtımın elektronik ortamda da yapılabileceğine*’ ilişkin bir değişiklik, sorunu kökten çözecektir.

3.9. Yazışmalarda E-Devlet Uygulaması

Dilekçe hakkının kullanılması, Dilekçe Komisyonuna inceleme ve karar verme ediminin yanısıra 3071 sayılı Kanunun 7 nci maddesine göre en geç 30 günlük sürelerle, ilgiliye işlem safahatı hakkında bildirimde bulunma; yine bu Kanunun 8 inci maddesine göre de ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, dilekçelerle ilgili inceleme sonuçlarını Dilekçe Komisyonuna 30 gün içinde bildirme edimini içermektedir.

Dilekçe Komisyonu inceleme görevi çerçevesinde, gerek savunma yapımları gerekse bilgi vermeleri amacıyla konunun muhatabı kişi ve kurumlarla yazışmalar yapmaktadır. Yazışmaların tekidi, eksik kalan konular hakkında bilgi istenmesi ve Komisyonun toplantıları için gerekli davet yazıları düşünüldüğünde, Komisyon, yoğun bir yazışma trafiğiyle karşı karşıya kalmaktadır. Komisyonun ve ilgili idarelerin belirtilen edimlerini bir takım süreler zarfında

yapma yükümlülükleri, yazışmaların hızlı yapılmasının önemini ortaya çıkarmaktadır.

Komisyonun özellikle başka idari kurumlarla yazışmalarında geleneksel usulün kullanılması ciddi kırtasiyecilik ve zaman kayıplarını da beraberinde getirmektedir.²² Bir yazışmanın Komisyonun kendi içerisinde imzalanma sürecini tamamlayıp, posta yoluyla ilgili kamu idaresine ulaşması; bu idarelerin kendi içerisinde evrak dağıtımının yapılması, hazırlanan cevapların benzer dağıtım yollarıyla Komisyona ulaşması, 2-3 haftalık süreler mal olmaktadır. Bu da Kanun Koyucunun hizmet beklentisinin gerisinde kalan ve gereksiz kaynak kullanımına sebep olan bir prosedür olarak karşımıza çıkmaktadır.

İşte bu durumda çağın gelişen teknolojilerinin ve bilişim sistemlerinin kullanılması Komisyon çalışmaları için hayati önem arz etmektedir.²³ Komisyon ileride de anlatılacağı üzere yazışmalarında bir takım bilişim sistemlerini kullanmaktadır. Yine istisnai olarak faks ile de yazışma metinleri gönderilebilmektedir. Ancak, elektronik imza ile yazışma usulüne geçilememesi, Komisyon üyelerinin toplantıya çağırılması gibi durumlarda elektronik posta imkânlarının yeterince kullanılamaması, hali hazırda çağın öngördüğü teknolojilerden yeterince istifade edilemediğini göstermektedir.

4. Dilekçe Komisyonunun Kullandığı Bilişim Sistemleri

Komisyonunda telefon, faks gibi elektronik araçların yanında bilgisayar ortamında kullanılan birtakım bilişim sistemlerinden de yararlanılmaktadır. Bu başlık altında bilgisayar kullanımına konu olan bilişim sistemlerinden bahsedilecektir. Söz konusu sistemler şunlardır:

1. Evrak kayıt programı
2. Kalem hizmetleri programı
3. Karar takibi ve sorgu programı

²² Hilmi Soner Erdoğan, a.g.e., s. 115.

²³ Mesut Aydın, a.g.e. s. 324.

4. İstatistikî verilerin hazırlanması
5. Karar cetvellerinin hazırlanması
6. Arşiv otomasyon sistemi
7. Dilekçe Komisyonu web sitesi

Arşivleme hariç olmak üzere bu sistemler ortak veri tabanını paylaşmaktadır. Bu şekilde bu sistemler arasında zamanlı paralellik de sağlanmıştır. Veri tabanındaki bilgiler ise Bilgi İşlem Merkezince günlük veya haftalık süreçlerle ayrı bir depolama sisteminde yedeklenmektedir. Bu şekilde sistemler arşiv özelliği taşımakta aynı zamanda yedeklenmek suretiyle arşivlemeye güvence getirilmektedir. Bu sistemlerin oluşturulmasında daha çok Oracle Forms ve Microsoft Ofis (word, excel) araçlarından istifade edilmiştir.

4.1. Evrak Kayıt Programı

Dilekçe Komisyonu ve TBMM Başkanlık Teşkilatı idari birimleri tarafından kullanılan bu program ile Kuruma gelen ya da Kurum içinde üretilen her türlü evrağa ait kayıtların tutularak bilgilerin saklanması ve kişi veya birim bazında evrağın nerede olduğunun izlenebilmesi sağlanmıştır. Evrak programında Dilekçe Komisyonunda işlem görecekle dilekçeler için özel alt menü kullanılarak kayıt yapılmaktadır. Kayıt defterlerine yapılması gereken tüm kayıtlar bu program çerçevesinde işlenmektedir. Bu şekilde kurumsal diğer kayıtlardan bağımsız kayıt numarası ile dilekçe bilgileri elektronik ortama aktarılmaktadır. Bu programla Komisyon gelen dilekçelere ilişkin defter ortamında yapılan kayıt işlemine gerek kalmamaktadır. Ancak Komisyon dilekçe dışındaki gelen ve giden evraklara ilişkin deftere kayıt işlemini halen devam ettirmektedir.

Programda Oracle Forms araçları kullanılmıştır. Programın kullanıcısı Komisyonun evrak kayıt bürosudur. Komisyon bünyesindeki diğer bürolar da hem zamanlı olarak yapılan işlemleri takip edebilmektedir.

Resim 1. Evrak Kayıt Programı Sayfası

Developer Formlar Çalıştırma Zamanı - [WINDOW0]

Raporlar Pencere

İlgili Dis: Dis Evrak
Sıyiyeti: Normal
İlgili E No: Genel
Evrak Tipi: Normal

Genel Evrak İçin
Evrak Tipi: Dilekçe
Evrak Tarihi: 20/09/2007
Evrak No: 234
Son:

Özet: TPAO Genel Müdürlüğü Arama Dairesi Başkanlığına bağlı Jeofizik Operasyonlar Müdürlüğünde çalışmakta olan 213 geçici işçinin sürekli işçi kadrosuna alınmadığından

Son sayı	Adı	DİLEKÇE KOM.
Son Büro		
Tarih		27/09/2007
No		45
Açıklama	MUSTAFA-ÖZGEN(TÜRKİYE PET)	
Adı	DİLEKÇE KOM.	ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR B
Son Büro		
Tarih		25/09/2007
No		
Açıklama		
Yapılan İşlem	Zimmetli	Zimmetli
Teslim Şekli		
Ek		
Cinsi	Dilekçe	Dilekçe
Not		
Zimmet No		
Dosyası		

TPAO Genel Müdürlüğü Arama Dairesi Başkanlığına bağlı Jeofizik Operasyonlar

TPAO Genel Müdürlüğü Arama Dairesi Başkanlığına bağlı Jeofizik Operasyonlar

<OSC> <DBG>

stat Oracle Developer For... adsız - Paint b.boy - Microsoft Word Belge1 - Microsoft Word

4.2. Kalem Hizmetleri Programı

Programın kullanıcısı Komisyonun kalem hizmetlerinin yürütüldüğü bürodur. Komisyon bünyesindeki diğer bürolar da hem zamanlı olarak yapılan işlemleri takip edebilmektedir. Programda Oracle Forms araçları kullanılmıştır. Evrak kayıt sayfasından verilen link ile bu programa girilebilmektedir. Ancak bu yetki sadece Komisyon bünyesindeki bürolarda kullanılabilir.

Programla öncelikle yazışma işlemlerinin takibi yapılmaktadır. Komisyonun standart yazışmalarına ilişkin metinler bu program üzerinden hazırlanmaktadır. Bu metinler şunlardır;

1. İlgili idarelerden bilgi istemleri (Havale)
2. Tekit yazıları

3. Tüm kararlar

4. Dilekçeye bilgilendirme yazısı

Resim 2'de görüldüğü üzere program çerçevesinde dilekçelere ilişkin yapılan tüm yazışmalar, yazışmalara gelen cevaplarının (tarih, ilgili makam gibi) künyesi işlenmekte ve takibi yapılabilmektedir. Yine hâlihazırda dilekçe dosyasının durumu, hangi aşamada işleme tabi tutulduğu verilen komuta paralel olarak görülebilmektedir.

Resim 2. Kalem Hizmetleri Sayfası.

The screenshot displays the 'Dilekçe Komisyonu Görüşü' (Request Form Review) page in the Oracle Developer Formlar Çalıştırma Zamanı [WINDOW1] application. The page is divided into several sections:

- Personal Information:** Ad Soyad (TEYFİK KAZAN), Adres (GENÇLİK MAH. GÜNEŞ SOK. GERDEME APT. NO.64), Cinsiyet (Erkek), Tip (Şahıs), Yurtadı (KIRKLARELİ).
- Summary (Özet):** Tasfiye halindeki İhtis Finans Kurumundan idedi bugüne kadar yapılmayan parasının ne zaman ödeneceğini soruyor ve diğer batık banka sahiplerine yaptığı gibi İhtis Finans sahiplerinin de cezalandırılması için gereğini.
- Decision (Karar):** Dilekçe konusuyla benzer başvurulara ilişkin yazışmalardan sonuçlandı üzere, Dilekçenin mevzuat İhtis Finans A.Ş. tasfiye kurulu ile tenasa geçmesinin yerinde olacağı, ayrıca muafet olan atacağının tahsil için İcra ve İhtis Kanununun çerçevesinde inisiyatifinde olan işlemler tesis edilebileceği, kama.
- Tracking Table:** A table with columns: Karar Tarihi (07/11/2007), Karar no (279), Devre (2007), Cetvel no (1), Aşama (23), Yılı (2).
- Subject (Konu):** H2 BANKACILIK VE FINANS KURUMLARI SANAYİ VE TİCARET.
- Buttons and Options:** 'Daha Önceki Dilekçe', 'Ad Soyad Adres Kopyala', 'Daha Önceki Dilekçe', 'Konu Girişi', 'İstatistik', 'Havale bilgilerinin kopyala', 'Özet kopyala', 'Ek Dilekçe Gir', 'Yazı Seç', 'Özet Gir', 'Kanun Mevzu', 'Kanun Unsurlu Olmayan', 'Yargı Konusu', 'Bilgi Edinme', 'İdari Yol', 'Konusu Olmayan', 'Karara İtiraz', 'Dilekçeye Cevap yazıldı', 'Dilekçiden Cevap lade Nedeni', 'Dilekçeye cevap yazılan tarih', 'Cezalı Tekt', 'Normal Tekt', 'Cezalı Tekt', 'Karar', 'Beklenmede', 'Kesin Cevap', 'Hfz', 'Dilekçeye ilk ce'.

Yazışma metinleri özel bir şekilde hazırlanması gerekmiyorsa program çerçevesinde verilen komutlarla otomatik (matbu) olarak oluşturulmaktadır. Bu şekilde veri tabanındaki dilekçeye ilişkin bilgiler seçilen şablona yerleştirilip, yazışma metinleri elde edilmektedir.

Konu başlıklarına göre veri oluşturmak ayrı bir önem taşımaktadır. Kalem hizmetleri sayfasında daha önce belirlenmiş kodlara girilerek veritabanına bilgiler aktarılmakta, istatistik sorgu sayfasından da (Resim 4 ve 5'teki gibi) iki tarih arasındaki, dilekçelerin konularına göre dökümüne ve sayısına ulaşılmaktadır.

Resim 5. İllere Göre İstatistik Sorgu Sayfası.

İl	Sayı	%
İSTANBUL	203	16,02%
KAHRAMANMARAŞ	10	0,79%
UŞAK	6	0,47%
GİRESUN	17	1,34%
ERZİNCAN	6	0,47%
YOZGAT	5	0,39%
AĞRI	5	0,39%
BARTIN	10	0,79%
AKSARAY	2	0,16%
GÜMÜŞHANE	1	0,08%
HATAY	13	1,03%
MUĞLA	25	1,97%
DENİZLİ	15	1,18%
BOLU	10	0,79%
EDİRNE	7	0,55%
BITLİS	4	0,32%

4.5. Karar Cetvellerinin Hazırlanması

Komisyon kaleminin önemli bir iş yükü de Komisyon kararlarının cetveller şeklinde hazırlanmasıdır. Karar numarası ve karar tarihine göre sıralamayı da gerektiren bu cetvellerin hazırlanmasında kalem hizmetleri programıyla aynı veri tabanını paylaşan bir excel programından yararlanılmaktadır. Bu şekilde daha önce sisteme aktarılmış bilgiler kullanılarak belli komutlarla karar cetvellerine ulaşılabilmektedir. Yine bu program aracılığıyla dilekçeler hakkında çeşitli sorgular yapılabilmekte ve istatistikî bilgilere ulaşılabilmektedir.

Resim 6. Karar Cetveli Programı.

DÖNEM	E_GENE	E_GENEV_TRH	ADI	SOYADI	ADRES
23	4842	11.03.2004	MIKAIL	KUÇUKERDEM	KIŞLA MAH. 111 SOK. NO:8
23	8148	30.05.2005	İSİMSİZ	DİLEKÇE	
23	8199	06.06.2005	İSMAİL	BAŞGEDİK	ARIFIYE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
23	8681	02.09.2005	HİDAYET	KARAKAYA	KARŞIYAKA MAH. 160 SOK. NO.16
23	9648	24.02.2006	MEHMET ALİ	GÜLEÇ	HACIOSMANOĞLU KÖYÜ MEZRAASI
23	9681	02.03.2006	ALİ AYDIN	KUÇUKBAŞ	ÇAMLIÇA MAH. DURAĞAN YOLU
23	9682	02.03.2006	NESLİHAN	KAYA	ŞİLE ADLİYESİ
23	9526	09.02.2006	UYSAL	SUGÖZÜ	ÖREN BELDESİ
23	9612	21.02.2006	RAİF	ÇAKIR	KARAKÖPRÜ MAH. YUNUS EMRE CAD. E
23	10050	19.04.2006	AHMET DERELİ	VE 756 KİŞİ	AŞAĞIDERE KÖYÜ
23	9729	06.03.2006	SÜLEYMAN	GÜL	YENİ BATI UYGARKENT SİT. NO.47
23	10002	12.04.2006	SALİH	ÇETİN	ÇÖĞÜŞ BELEN KÖYÜ
23	10037	19.04.2006	EYÜP	GÜVELİ	HÜSEYİN HOCA KÖYÜ
23	9994	12.04.2006	EROL	BENLİ VE 111 KİŞİ	EMEKLİ KD. ALB
23	10197	08.05.2006	İSMET	İSLAMI	CEVATPAŞA MAH.MİLLET CAD.NO.185
23	9285	27.12.2005	ERGÜN	AKGÜN	SULTANİYE KÖYÜ BÜYÜKAĞAÇ MAH.
23	10386	05.06.2006	MUSA	EKİNCİ	ORTAMAŞ. VETERİNER KARŞISI KIRAÇ
23	10333	29.05.2006	NURTEN	ÖĞÜN	YUSUF ÇAVUŞ SOK.AKİŞİ APT.3/1.
23	10276	22.05.2006	MEHMET	MERT	KONUKLU KÖYÜ KUMLUÇA
23	10276	22.05.2006	MEHMET	MERT	KONUKLU KÖYÜ KUMLUÇA
23	10778	10.08.2006	ALİ ÖSMAN	KANIK	UZUN SOK. NO:33
23	10736	27.07.2006	AHMET	ÜLKER	KILBASAN KASABASI
23	10707	18.07.2006	EMİNE EMSAL	ARCAVAZİ	KONAK ALLİHAZ. CERRESOY MAHALLE M

4.6. Arşiv Otomasyon Sistemi

TBMM Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü tarafından veri aktarımı yapılan sistem ile arşiv belgesi özelliği taşıyan tüm yasama evrakları elektronik ortama aktarılmakta ve bu sistem aracılığıyla evrak araştırması yapılabilmektedir. Sistemin oluşturulması ve arşive ilişkin evrakların sisteme aktarılması 2006 yılı içerisinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Arşive sunulan yasamaya ilişkin her yeni evrağın, anılan Müdürlükçe elektronik ortama aktarılmasına devam edilmektedir. Arşiv programından bilgi edinebilmek için (Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğüne tanımlanan) şifreli kullanıcı olmak gerekmektedir. Bu şekilde, sunulan bilgiler TBMM bünyesindeki izinli kullanıcılar tarafından görülebilmektedir.

Dilekçe Komisyonu arşivine, sistemin (Resim 7'de görüldüğü üzere) ana sayfasındaki alt menüler aracılığıyla ulaşılabilmektedir. Sistemle, arşive kaldırılan dilekçeler hakkındaki (1923 ilâ 2005 yılları arası verilen) tüm kararlar ve 17 nci ilâ 23 üncü dönemlere ilişkin tüm yazışmalar görülebilmektedir. Resim 8'de görüldüğü üzere Komisyon için oluşturulan sorgu sayfasından çeşitli kriterlere göre yapılan sorgulamayla (Resim 9'daki gibi) arşiv evraklarına ulaşılabilmektedir. 17 nci dönem öncesi yazışma evrakları imha edildiği için daha önceki yıllara ilişkin yazışma verileri sisteme aktarılamamıştır.

Resim 9. Arşiv Evrağı Görüntüsü.

veya bu kurullardan ayık alınmaları (eğerde belirlenmiş)den, sağlık emriyle idareleri redimiyile sağlık yardımından yararlanmayacaklarıdır.

Sandığın sağlığı muayene ve tedavisi hakkında yararlanmalar" hükmünü amirdir. Yukarıdaki amir hükümlerinde açıkça ifade edildiği üzere, emekli veya maaşlılık aylığı alanları Kanunen belirlenmiş yökümlü bulundukları emri -Sağduzme sağlık yardımından yararlanılmamakta ırsak. Bunları diğer Sosyal Güvenlik Kurumlarına işte olarak kabul veya bu Kurulardan ayık alınmalarına bu hakları yararlanılmayacakları hüküm altına alınmıştır.

Bu durumda, ilgili emri Mükadder Endem. Sosyal Sigortaları Kurumundan emekli olması nedeniyle 506 sayılı Kanuna göre muayene ve tedavi hakkı elde emri olduğundan,5434 sayılı Kanunun geçici 139 uncu maddesi ve bu madde yasınca hıızrlanan Yönetmelik hükümleri yasınca Sandığın emri sağlığı muayene ve tedavi hakkından yararlanmasına ilişkin belerlenmektedir.

Bu nedretle, ilgili alına Sağıduzmece yenisz ödenen 6.797,59 - Yeni Türk Lirası sağıık harcamaası Dilekçanın ayıklarına borç kaydedilmiş olup, 469,20 -Yeni Türk Lirası mahsup edilmiştir" denilmektedir.

Gereği Düşünülür. İdarerce beyan olunan açıklamalar dışında, 3871 sayılı Dilekçe Hakkında Kullanılmasına Durur Kanun ile TBMM'nin kütüğünde 116 ncı maddesi yasınca dilekçe hakkında Komisyonumuzca işleme bir işem yapılmayaşığına karar verilmiştir.

Yabya AKMAN Şanlıurfa Milletvekili
Aladdin GÜVEN Kütahya Milletvekili
Kenan ALTUN Ardahan Milletvekili
Fehmi ÖZTUNC Hakkari Milletvekili

Dönem	Yasama yılı	Cetvel No	Karar Tarihi	Karar No
22	4	26	15/12/2005	8311

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU

Sayı : A.01.İ.DİK. 8741/1
Konu: Enver ERDEM'in dilekçesi

23 Eylül 2005

EMEKLİ SANDIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

4.7. Komisyonun Web Sitesi

Komisyon ve Bilgi İşlem Müdürlüğü tarafından hazırlanan web sitesi ile öncelikle Komisyonun çalışma esaslarına, başvuru usulüne ilişkin bilgiler ile istatistikî bilgiler kamuya paylaşılmaktadır.

Komisyonun web sayfasından kesinleşen ve basılı olarak dağıtılan karar cetvelleri dönemleri itibariyle olduğu gibi yayımlanmaktadır. Buna karşın yukarıda belirtildiği üzere İctüzüğün 116 ncı ve 118 inci maddeleri gereğince kesinleşmemiş kararların milletvekillerine dağıtımında elektronik imkânlardan yeterince istifade edildiği söylenemez.

Karar cetvellerinin yayımlanmasıyla, dilekçeye ilişkin adres ve kimlik bilgilerinin kapatılmadan bilgilerin kamuya paylaşılması ise kötü niyetli kullanıcılar nezdinde özel bilgilerin paylaşılması riskini içermektedir.

Web sayfasında sunulan en önemli hizmet ise; adı, soyadı ve dilekçe numarası bilgileri kullanılarak, herkesin kendi dilekçesinin hangi aşamada işlem

gördüğünü ve verilmişse dilekçelere ilişkin karar metinlerini görebilmesidir. Komisyon bu açılımla gerek Anayasa (m.74) gerekse 3071 sayılı Kanunla (m.7) verilen *'yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında dilekçe sahiplerine en geç otuz gün içinde gerekçeli olarak bildirme'* görevini de yerine getirmektedir.

5. Sonuç

E-demokrasi kavramı doktrinde daha çok yasama faaliyetinin kural koyma işleviyle bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Hâlbuki yasama çalışmaları kural koyma işlevinin yanında denetim işlevini de içermektedir. Yasama organlarınınca yapılan bu denetim çoğu zaman re'sen veya siyasi organların talebi üzerine gelişirken bazen de vatandaşların katılımıyla tetiklenmektedir. TBMM Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bunun en önemli örnekleridir. Meclisin bu organlarının etkinliği büyük ölçüde vatandaşların katılımlarının yoğunluğuna bağlı olarak şekillenmektedir. İşte bu noktada çalışmalarını kısa sürelerle sıkıştırmakla yükümlü Dilekçe Komisyonunun, çağın teknolojik gelişmelerini takip etmesi önem arz etmektedir.

Yerinde yapılan incelemelerde görülmüştür ki; Dilekçe Komisyonu, e-devlet imkânlarından, diğer kurumlara kıyasen hiç de aşağı kalmayacak şekilde yararlanmaktadır. Ancak bu tespit, Komisyonun e-devlet uygulamalarında çağın öngördüğü imkânlardan ideal seviyede istifade ettiği anlamına gelmemelidir. Bu çerçevede değerlendirilmeye değer gördüğümüz aşağıdaki önerileri sunabiliriz:

1. Komisyonun şifahi iletişimi etkin bir şekilde kullanmasına yönelik, telefonla çalışma kültürü oluşturulmalıdır. Telefonda etkili ve Komisyonun saygınlığını yansıtacak şekilde iletişimi sağlayacak sekreteryaz hizmetlerinden daha fazla istifade edilmelidir.
2. Özellikle iç yazışmalarda, gündem dağıtımlarında ve kararların imzalanmasında, elektronik imza ve elektronik posta altyapısı kurularak bu çerçevede iş akışı şekillendirilmelidir.
3. Dilekçe Komisyonuna, web sayfasından, e-imza uygulamasına konu başvuruların yapılabilmesi için gerekli teknik altyapı oluşturulmalıdır.

4. Milletvekillerine itiraz etme hakkını kullanmalarına ilişkin geleneksel usulle yapılan dağıtım terk edilmelidir. Bu konuda yaşanan tartışmaları sonlandırmak üzere, İçtüzükte ‘dağıtımın elektronik ortamda da yapılabileceğine’ dair bir düzenleme yapılmalıdır.
5. Hali hazırda kurum içi programlarda üretilen ve bir kısmı kamuyla paylaşılan istatistikî verilerin hemen hemen hepsi, web ortamından kamunun istifadesine sunulmalıdır.

Belirttiğimiz üzere Dilekçe Komisyonu e-devlet uygulamalarında, diğer kamu kurumlarından hiç de aşağı kalır durumda değildir. Yukarıdaki önerilerimizin uygulamaya aktarılması durumunda ise gerek TBMM nezdinde gerekse diğer kurumlar nezdinde Dilekçe Komisyonu e-devlet uygulamaları bakımından örnek ve önder bir konumda olacaktır.

Kaynakça

- AKBULUT, Olgun, (2001) *Doğrudan Demokrasi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İÜSBE.
- AKTAŞ, Kadir, (Haziran 2006) “Meclis Denetim Yollarından Dilekçe Komisyonu”, Meclis Bülteni, S. 127.
- ANAYURT, Ömer : “1982 Anayasası ve 3071 Sayılı Kanuna Göre Dilekçe Hakkı”, İnsan Hakları Yıllığı, C.23-24, Y.2001-2002.
- ARMAĞAN, Servet (1972) *Dilekçe Hakkı ve 1961 Anayasası*, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- ASKER, Ayşe, *Türkiye'nin Teledemokrasisi (TBMM TV'nin İncelenmesi)*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti BAŞ-HAŞ Yayını.
- AYDIN, Mesut (Haziran-Aralık 2004) “1982 Anayasası'nda Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Bireysel Başvuru Hakkı ve Uygulaması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, S.1-2.
- BAŞGİL, Ali Fuat (1944) *Vatandaşların Türkiye Büyük Millet Meclisine Müracaat Hakları*, Türk Hukuk Kurumu Konferanslar Serisi, No: 78, Yeni Cezaevi Matbaası, İstanbul.
- DURAN, Lütfi (Şubat 1955) “Türkiye’de Umumi ve Nihai Mercî: Arzuhal Encümeni”, Siyasi İlimler Mecmuası, C.24, No: 287.

- ERDOĞAN, Hilmi Soner (2007) “Türkiye’de Dilekçe Hakkı ve TBMM Dilekçe Komisyonu” Yayınlanmamış Tez, Ankara.
- GÜLTEMEN, Dinçer, (2007) *Parlamento Bilişimi*, Yayınlanmamış Tez, Ankara.
- GROSSMAN, Lawrence, (1995) *The Electronic Republic*, Viking Penguin Books, Newyork.
- MORSE Rob, HODGES Michelle, “*E-Voting and Democracy: Past, present and future is e-voting a possibility*” Law Technology, Washington, 2002.
- RUHİ, M. Emin, (2005) *Doğrudan Demokrasi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.